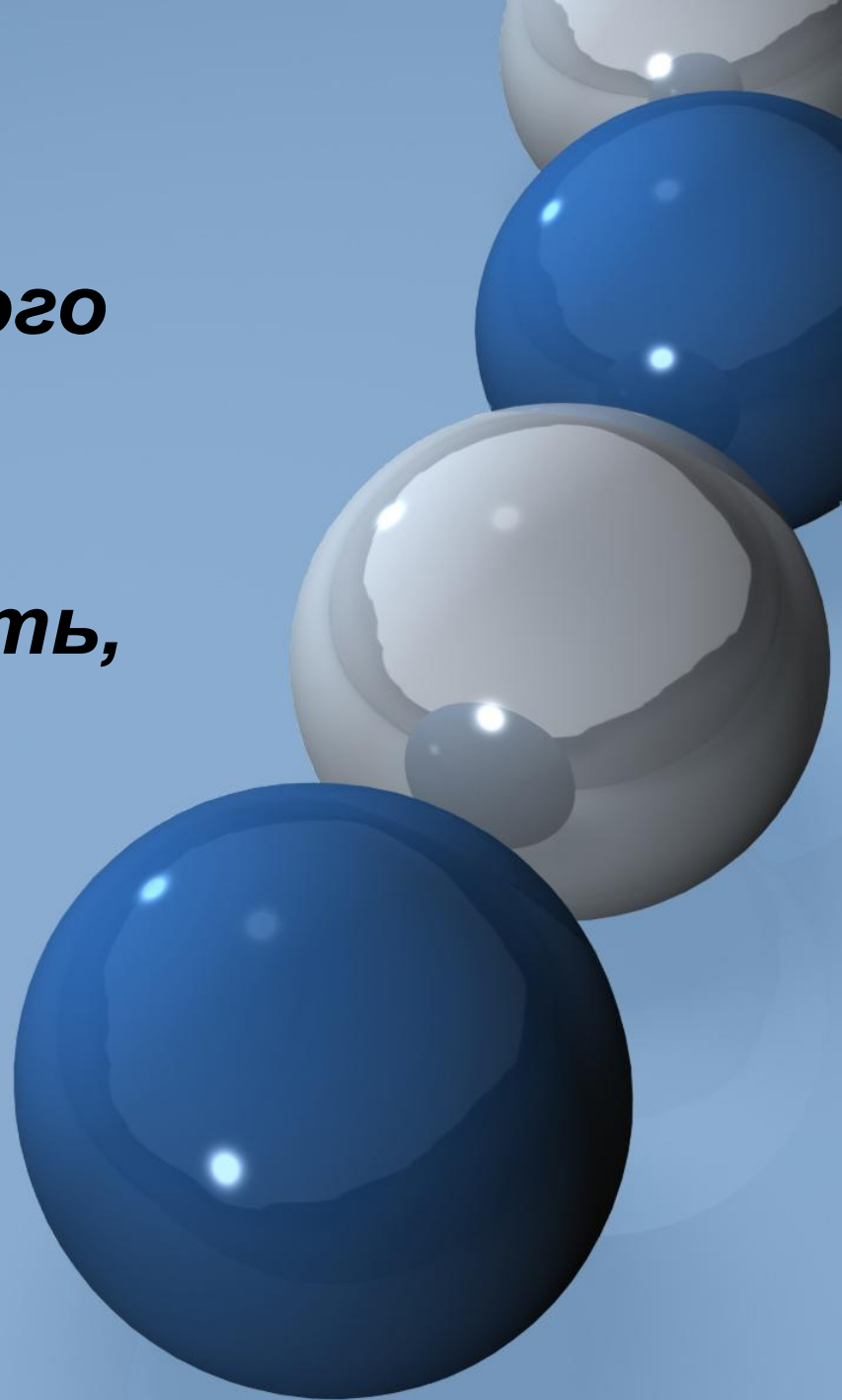

Період як особлива
синтаксична
конструкція.

- **Термін "період"**
походить від грецького
слова *лєріобо* ;
(грецьк. алфавіт), що
означає коло, окружність,
обертання.

- **Період** – це складне речення ускладненої будови: **перша** частина являє собою кілька однотипних (однорідних) за функцією речень (члени періоду), **друга** – заключна, що є простим чи складним реченням, головним щодо першої ускладненої частини.

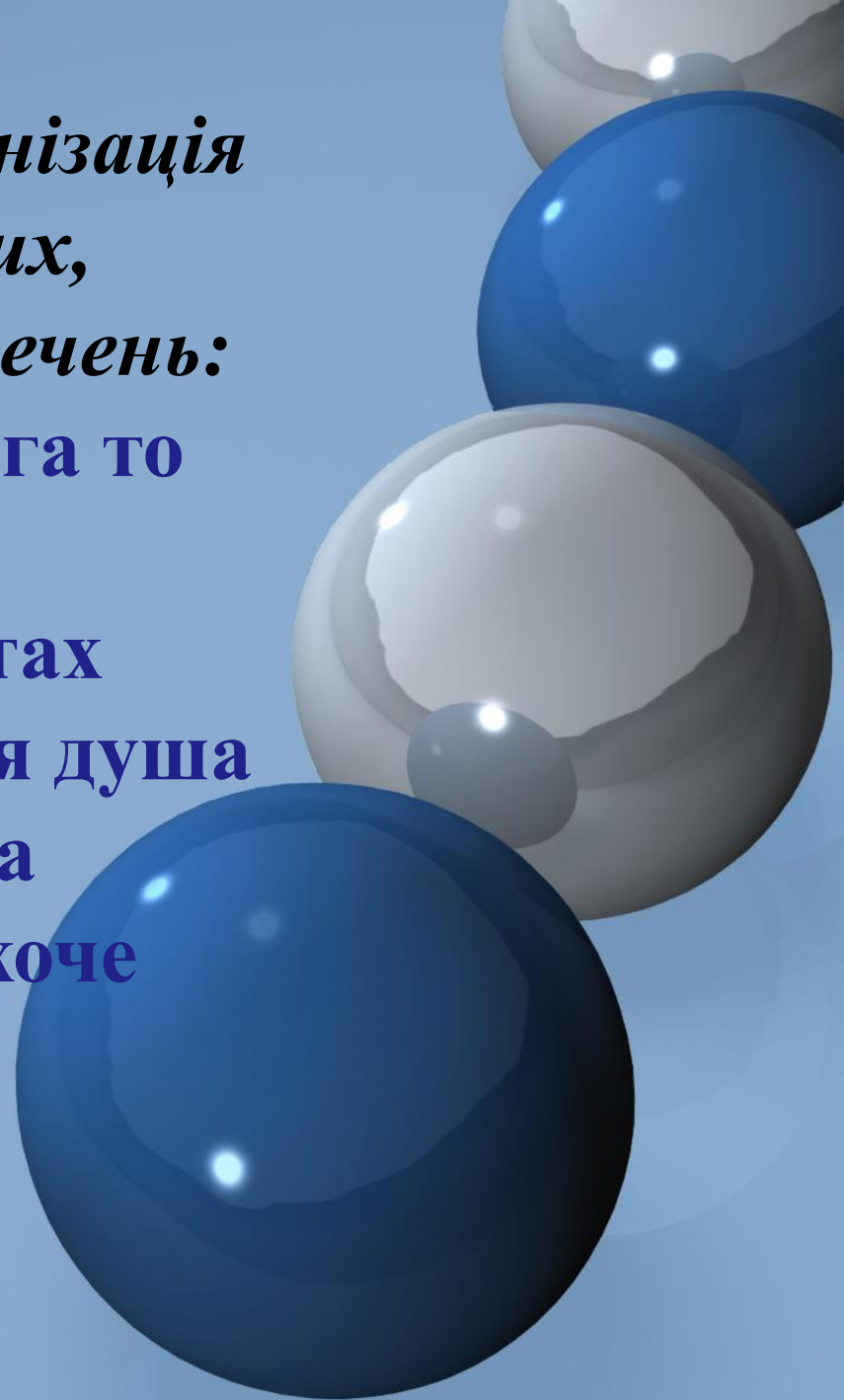
- **Наприклад:** І так, де на всьому лежить печать мовчання, де стримані і скарги, і пісні, де здавлені прокльони і ридання, - //вість людям подають

нейдош гласні! (Поет Укрїнця)

- *Період - це своєрідна організація складних, а інколи простих, переважно ускладнених речень:*

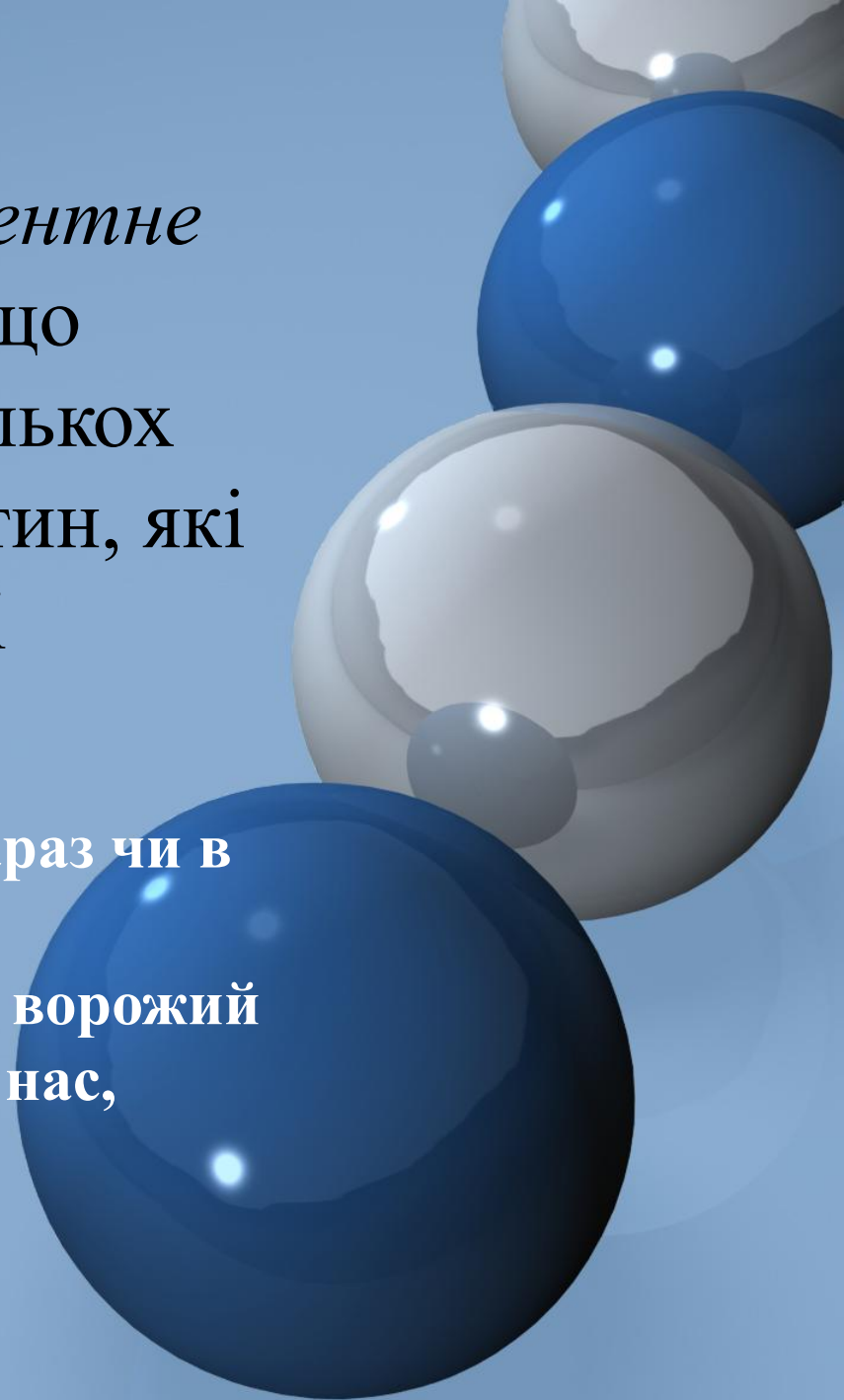
**Коли в грудях моїх тривога то
потухає, то горить; коли
загублена дорога, а на устах
любов тремтить; коли уся душа
тріпоче, як білий парус на
човні,-//тоді рука моя не хоче
пером виводити пісні**

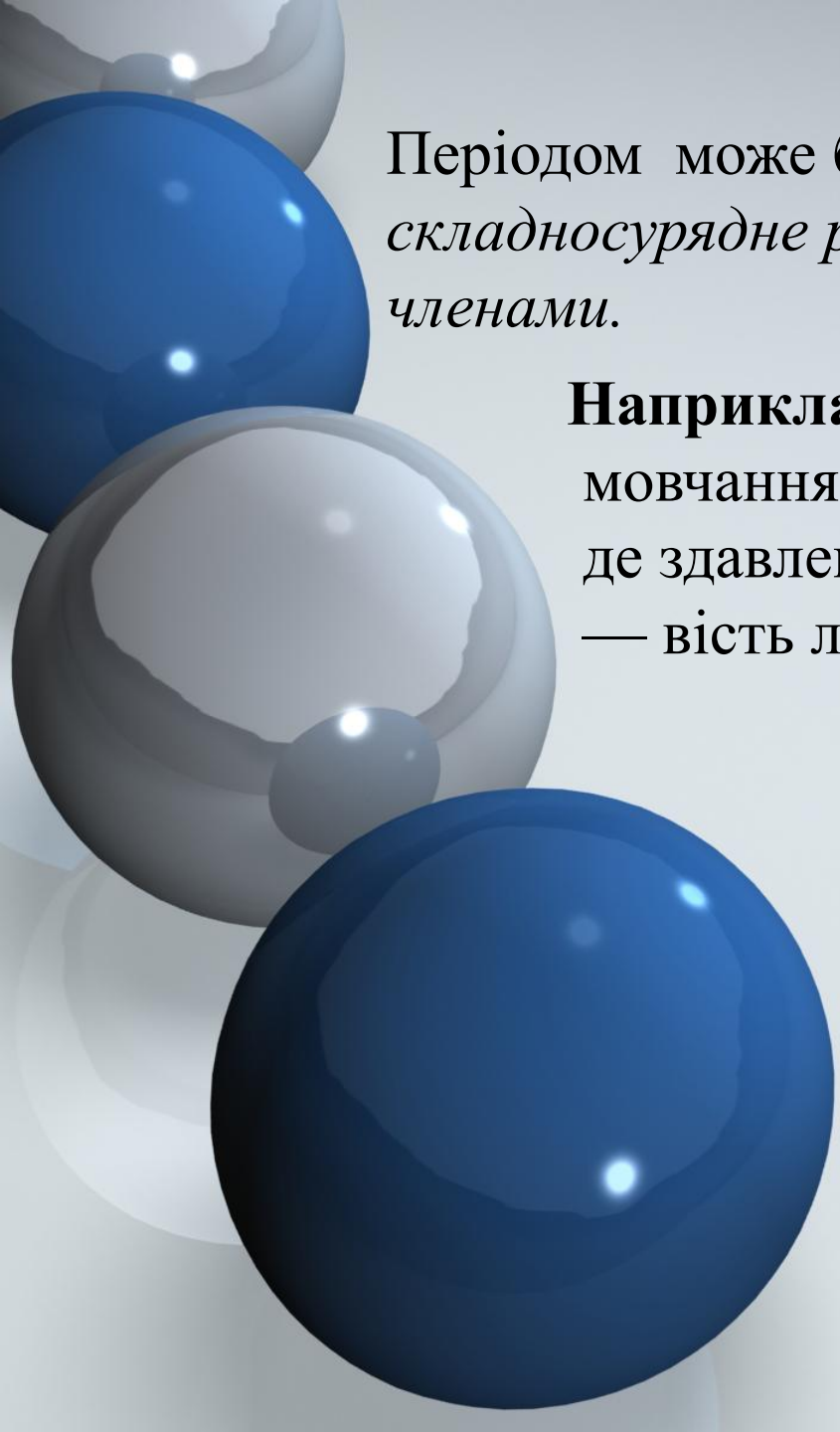
- (М. Рильський);

- **За будовою період** – це найчастіше *багатокомпонентне складнопідрядне речення*, що складається з головної і кількох однорідних підрядних частин, які містяться у першій частині періоду.

- Щоб там не було, які б не були зараз чи в майбутньому труднощі, яким би несподіваним і підступним не був ворожий удар, ніколи ворогу не перемогти нас, ніколи! (О.Довженко) – (Щоб...),
- (які...), (яким...), [];

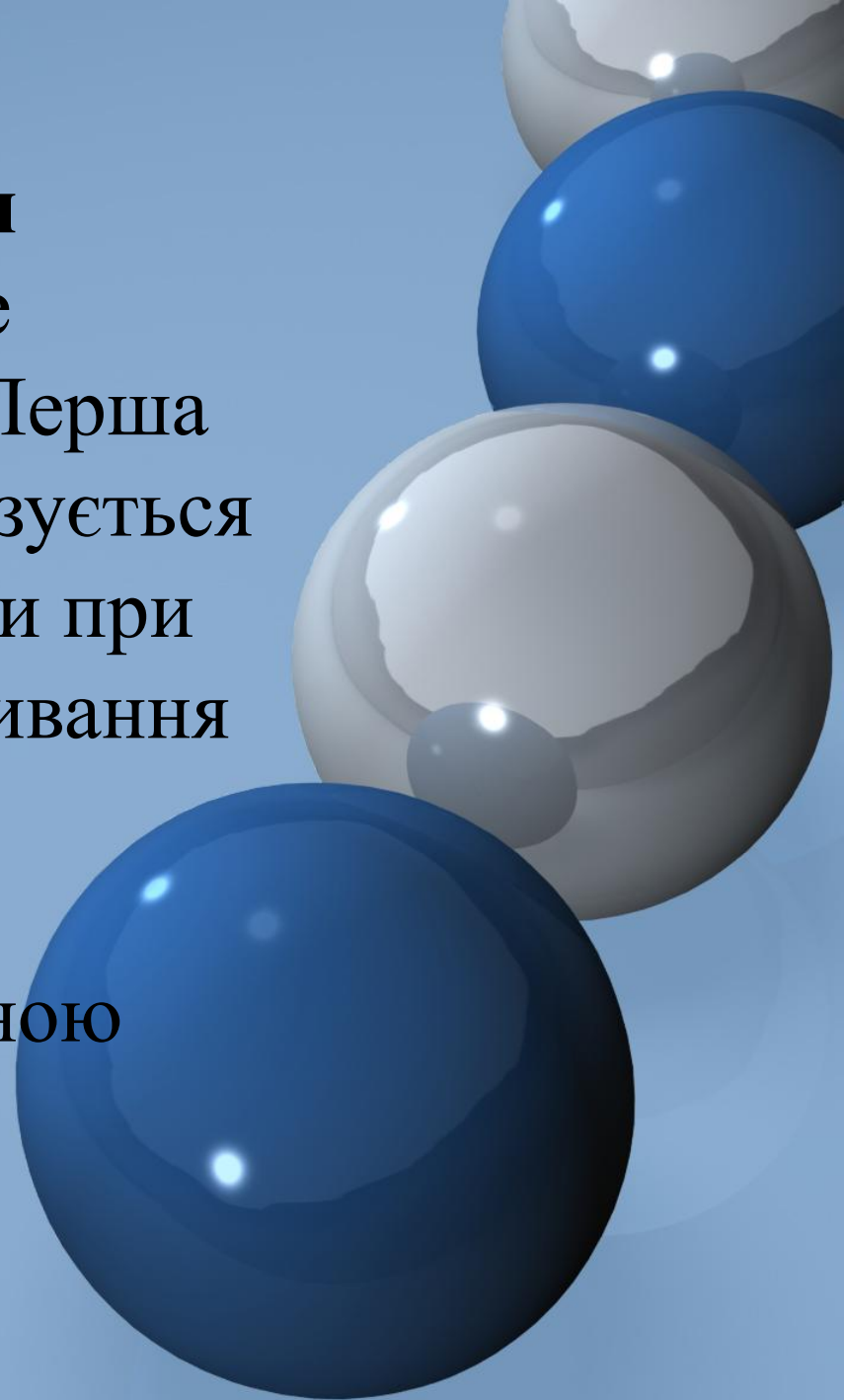

Періодом може бути і *багатокомпонентне складносурядне речення, ускладнене однорідними членами.*

Наприклад: / там, де на всьому лежить печать мовчання, де стримані і скарги, і пісні, де здавлені прокльони і ридання,
— вість людям подають кайдани голосні
(Леся Українка).

- **Стилістичними ознаками** періоду властиве своєрідне інтонаційне оформлення. Перша частина періоду характеризується висхідною інтонацією, коли при збереженні загального називання елементів (частин) кожен з наступних однорідних вимовляється з завершальною інтонацією.

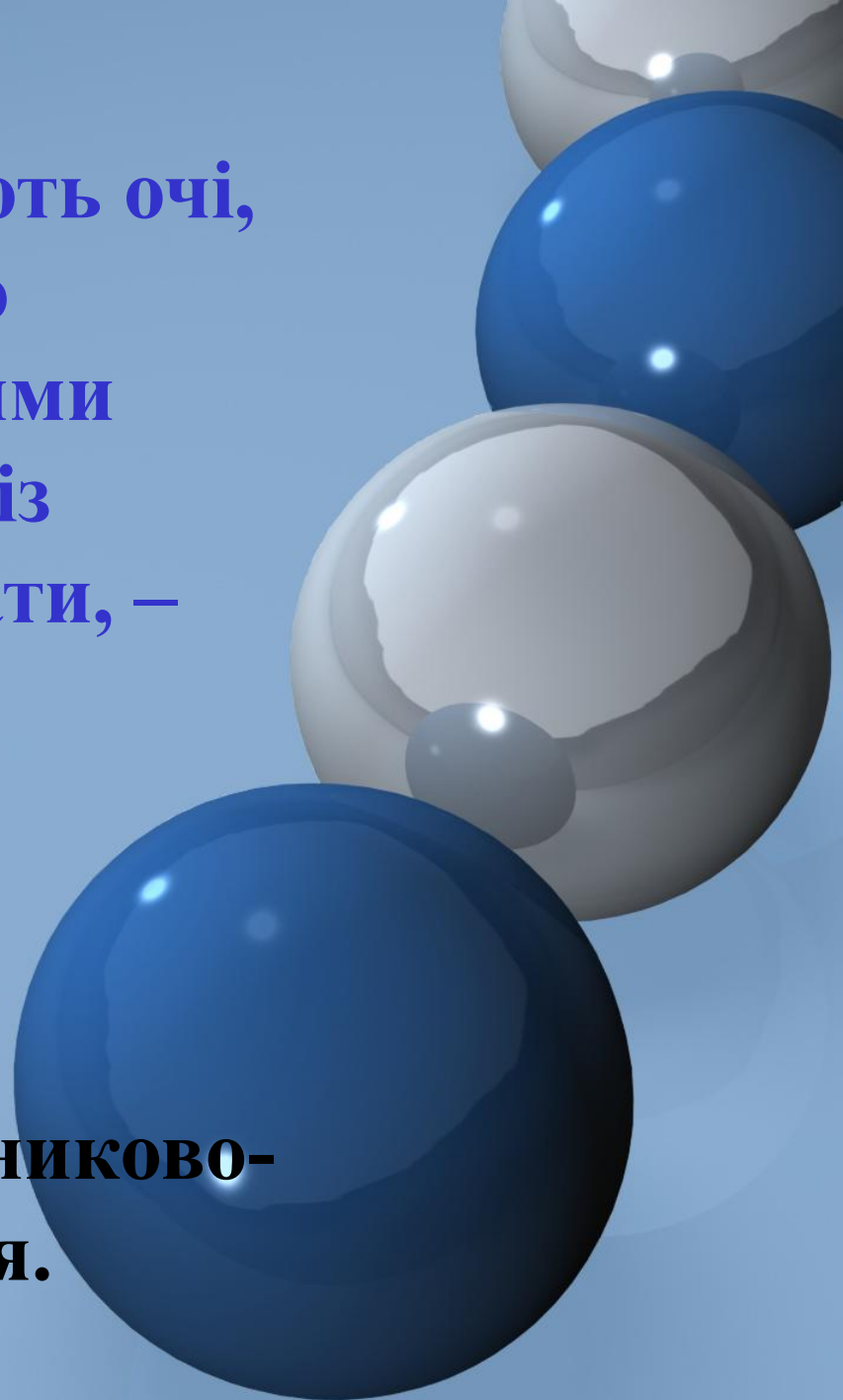

• Погасне світло, та палають очі,
аж доки досвітки в вікно
тихенько заглянуть сивими
очима і всі речі почнуть із
темряви помалу виступати, –
тоді мене перемагає сон

• *(Леся Українка).*

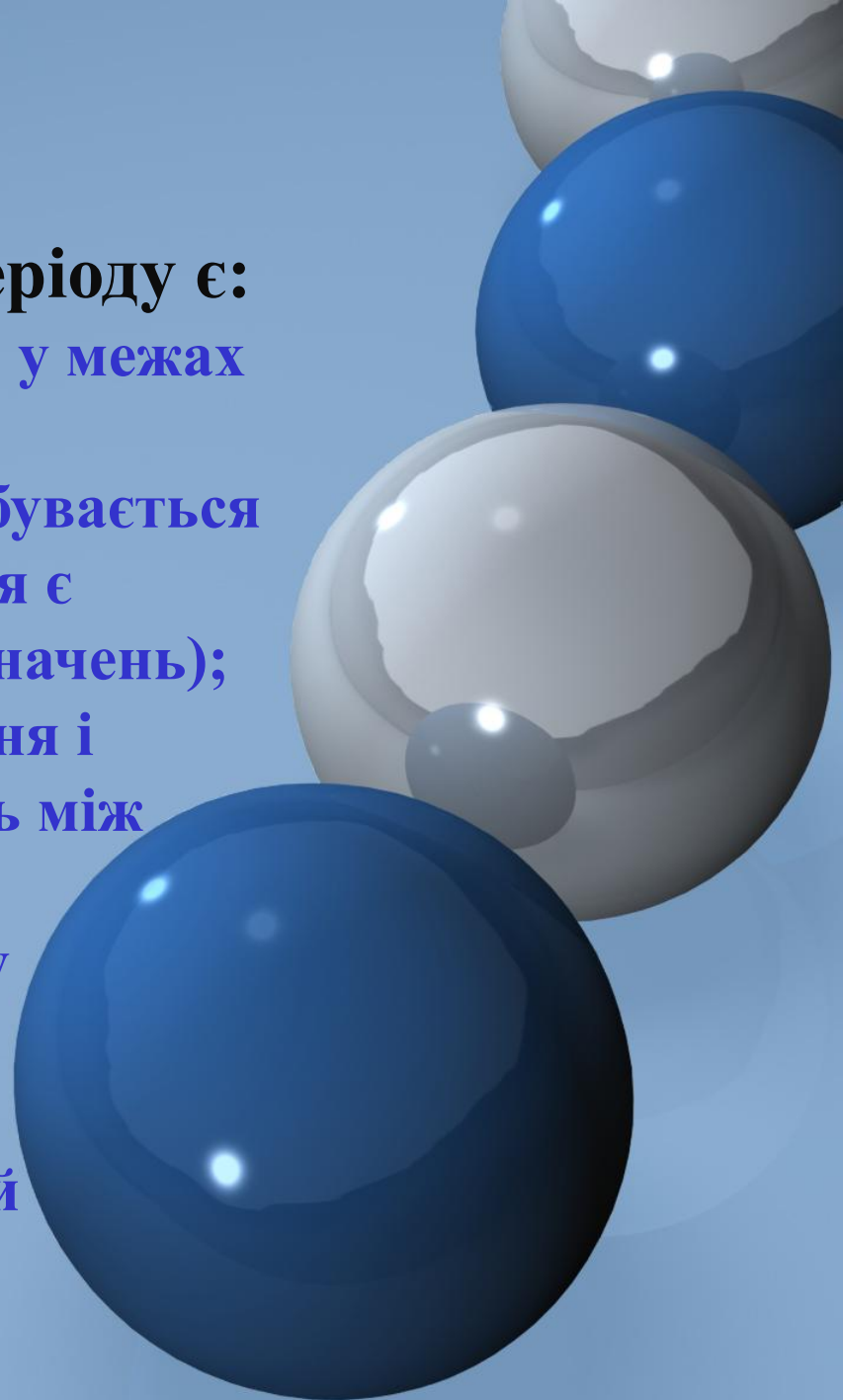
• *Перший період* — просте
ускладнене речення,

• *другий* – складне сполучниково-
безсполучникове речення.

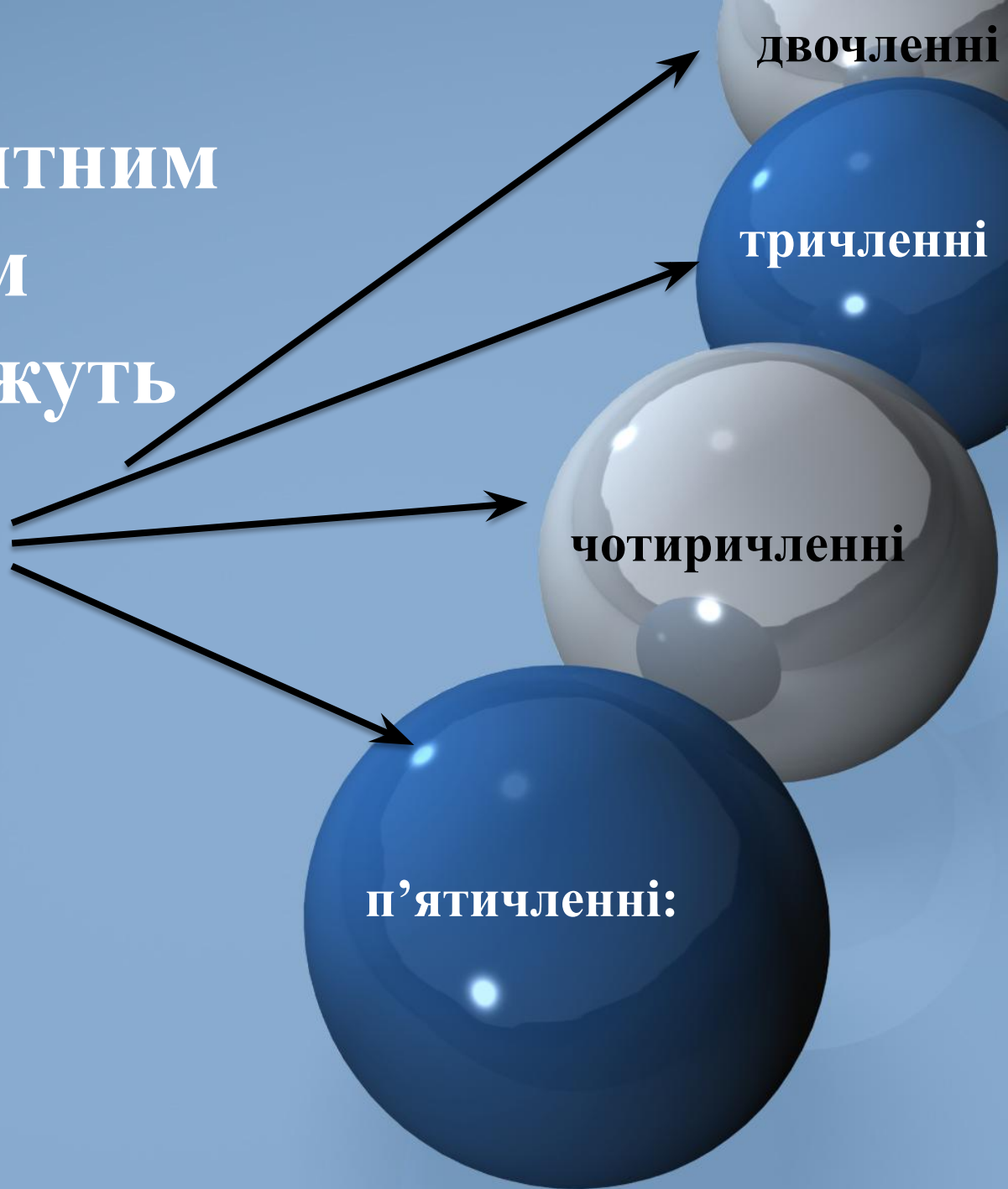

Диференційними ознаками періоду є:

- 1) періодична побудова – уміщений у межах речення;**
- 2) поділ періоду на дві частини відбувається за інтонаційною ознакою (інтонація є засобом вираження граматичних значень);**
- 3) глибока пауза на межі підвищення і пониження – вираження відношень між ними;**
- 4) ритмомелодійний аспект періоду повністю залежить від кількості однорідних синтаксичних компонентів, згрупованих у першій частині періоду.**

За компонентним
складом
періоди можуть
бути:

Різновиди періоду

Незамкнений
(обернений)
період

структурно характерний тим, що починається з кінця, із висновку, а засновок іде в цьому випадку після висновку, після паузи.

обрамлений

це період, який починається в засновок і висновку тією самою фразою чи частиною її, що передає головну думку, яку треба виділити, підкреслити.

обірваний

для цієї структури характерна відсутність висновку як такого чи заміна його фразою іншого значення — запереченням сказаного в засновок, вигуком, невеликим коментарем до сказаного або чимось подібним

Практикуємо

Поділіть речення на періоди

- Від синяви дніпрової де зводять додаткові переправи

від парких плавнів де рубають дерево для плацдарму

і до просторів сухого а гарячим, повітрям степу –
всюди напружено трудиться люд (О. Гончар).

Коли вже люди обляглися спати коли

вже місяць вилизнувся з хмар коли

спартанка Києва не Спарти лиш я світила

бульвар тоді із ночі з п'ятьми з порожнечі

вежа на потурн мені хтось душу тихо

заговорив шопенівський ноктюрн

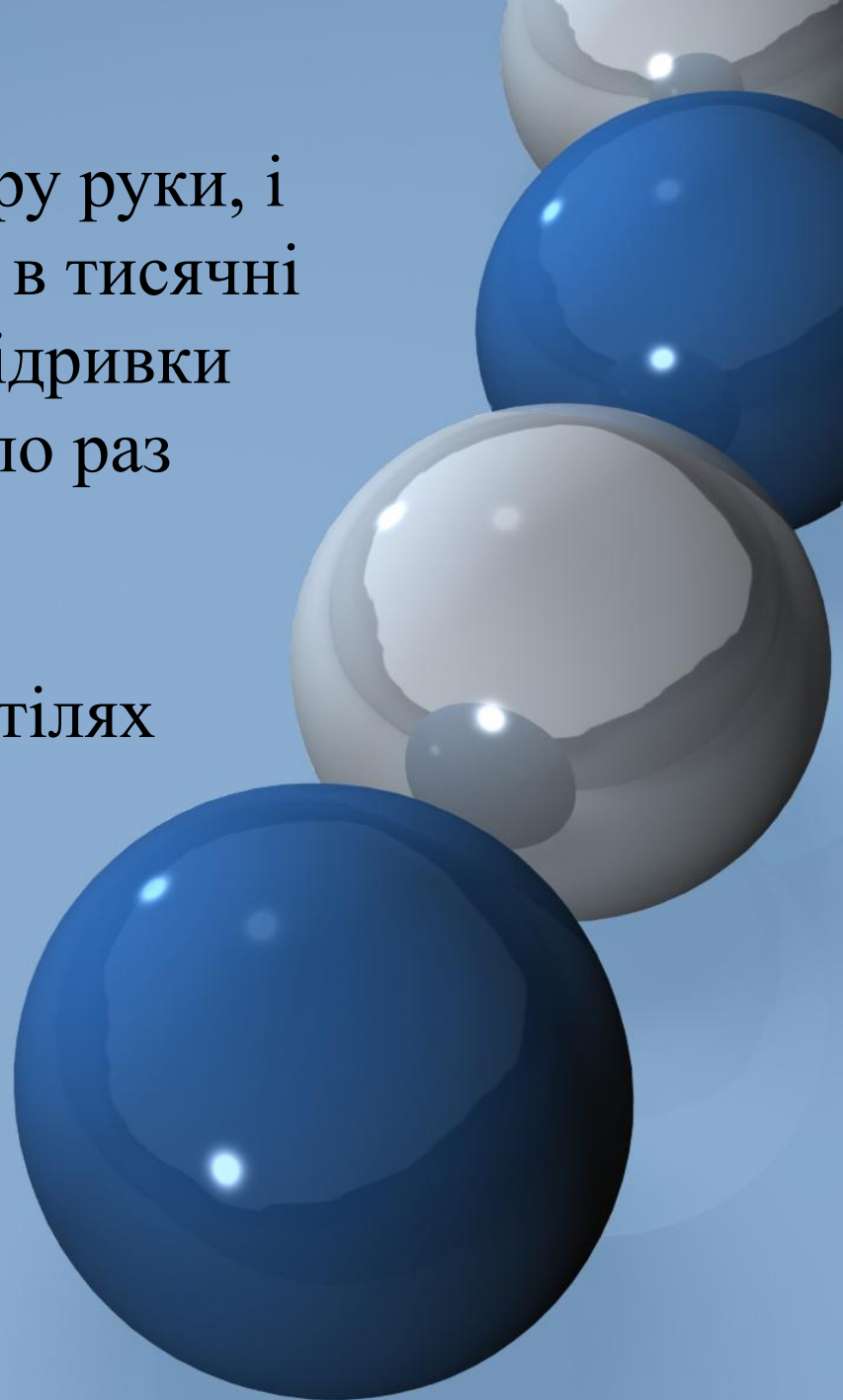
(Л.)

Побудуйте схеми наведених складених багатокomпонентних синтаксичних конструкцій.

- 1. Найбільше повезло грекам: їхня алфавітна система лягла в основу «великого дерева» алфавіту, що розкинув свої віти по всій земній кулі (А.Кондратов).
- 2. Дмитро уважним поглядом вдивляється в далечінь,
мов читає живу карту ланів; у плюскіт стебла
вплітаються голоси його великої рідні, і кожне поле
дивиться на нього допитливими очима його друзів,
,
мов казку, підводили до сонця народне добро

3. І всі ми, як один, підняли вгору руки, і тисяч молотів о камінь загуло, і в тисячні боки розприскалися штуки та відривки скали: ми з силою розпуки раз по раз гримали о кам'яне чоло (І.Франко)

4. А тиха пристань оживає: в артілях виспіли жнива, вантажать динь багрянні кулі, і кавуни лежать поснулі, за човном човен підпливає (А.Малишко).

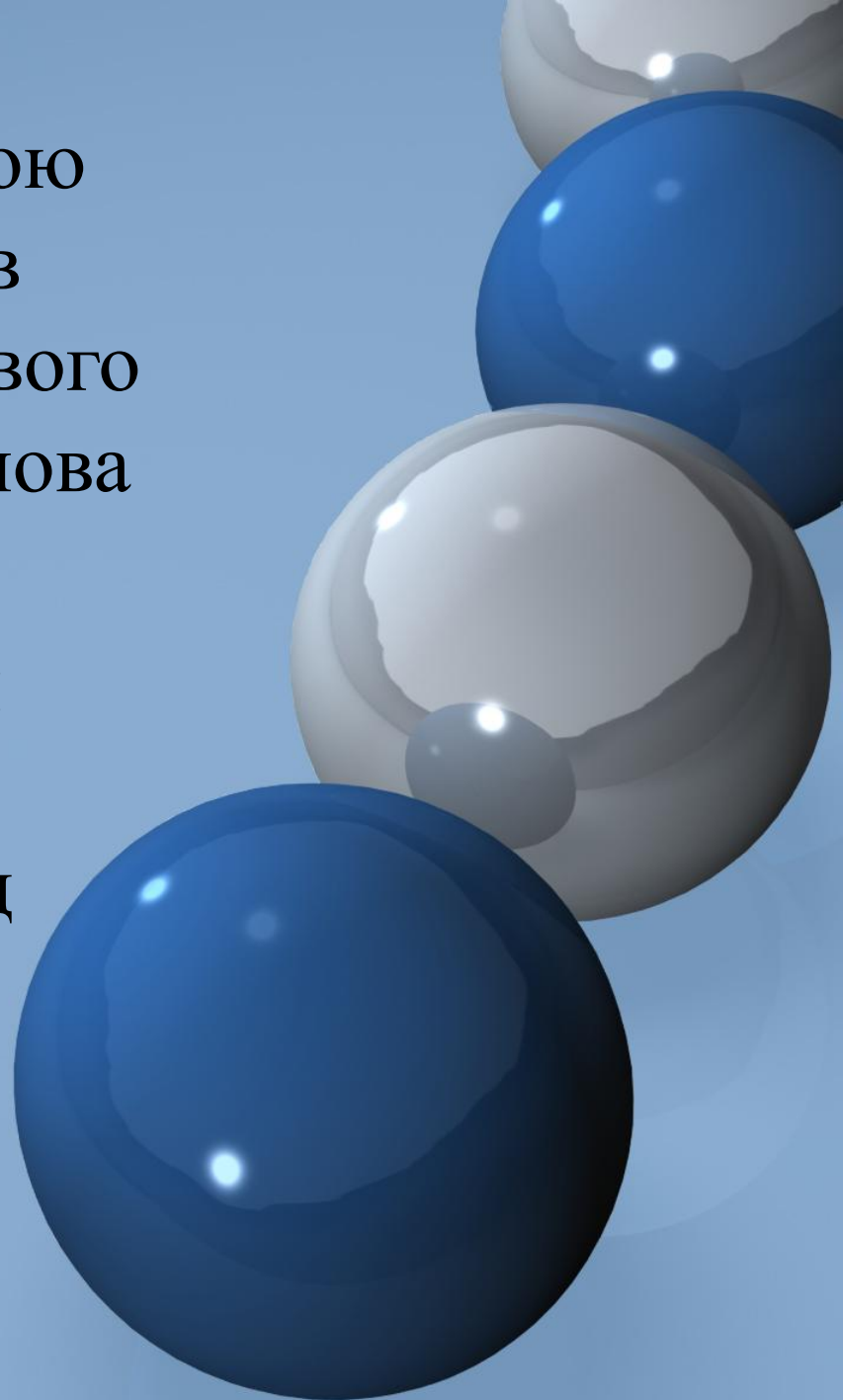

Поставте розділові знаки та умотивуйте їхнє використання.

- 1. Достойнство стилю полягає в ясності доказом цього служить те що коли промова не є ясною то вона не досягає своєї мети (Аристотель).
- 2. Термін „другорядні члени” **зовсім** не принижує їх гідність він **просто** підкреслює що такі слова **групуються** навколо підмета чи при судка і від них (3 підручн.).

3. Я знов пригадую весну свою
хлоп'ячу що квітла у вітрах в
донецькій далині і вчителя свого
лице я бачу і п'є душа моя слова
його ясні (В.Сосюра).

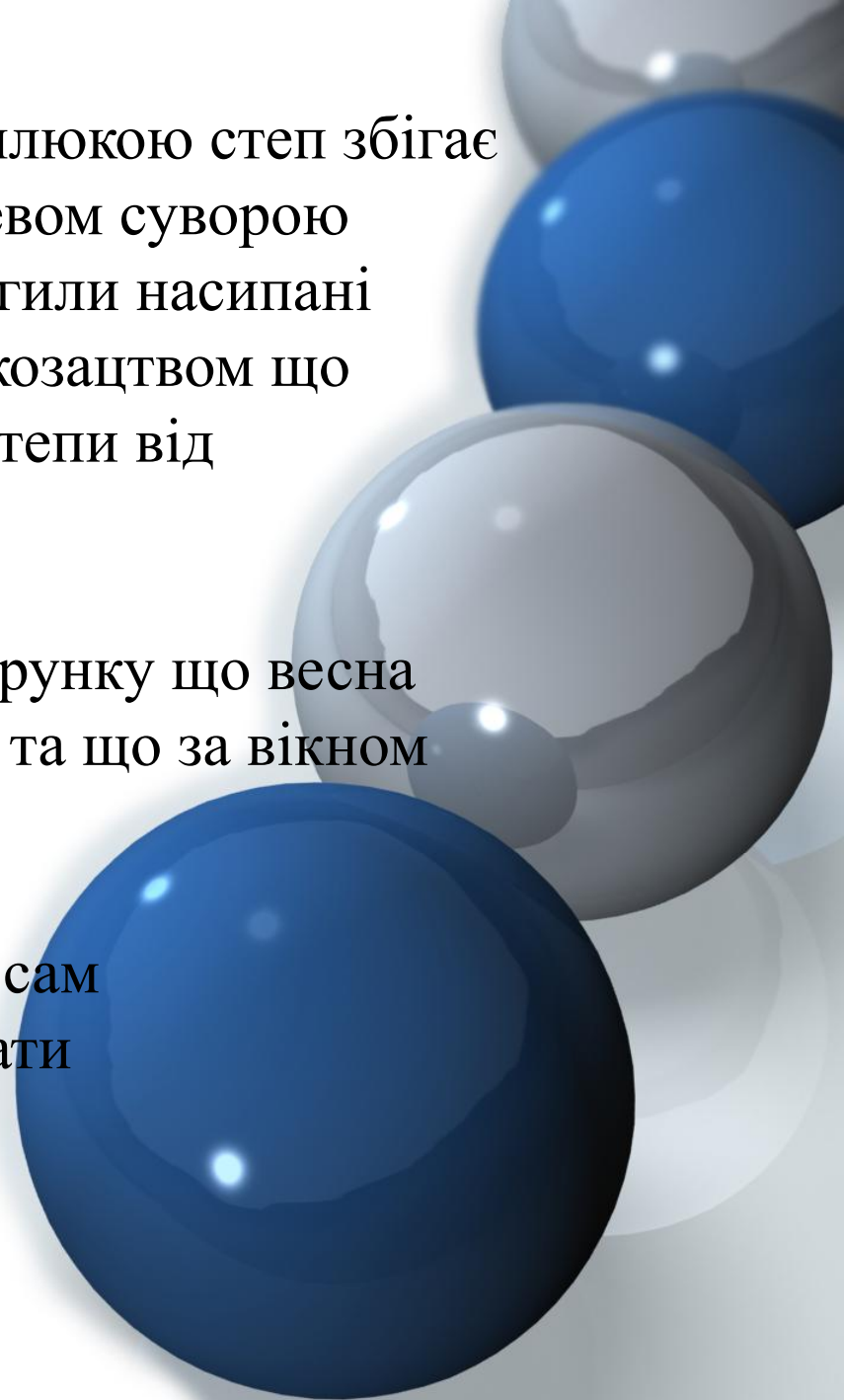
4. Дівчина з чорними косами
відкидає паранджу і Черниш
несподівано бачить що перед
ним та дівчина з Альба-Юлії
яка хотіла йому ворожити в
каменоломнях (О.Гончар).

5. Сірий припорошений весняною пилюкою степ збігає на південь і стигне там голубим маревом суворою лінією стоять на ньому сторожові могили насипані може татарвою а може волелюбним козацтвом що шаблею та мушкетом боронило оці степи від ворожих навал (Г. Тютюнник).

6. Моя душа ніколи не забуде того дарунку що весна дала весни такої не було й не буде як та що за вікном цвіла (Леся Українка).

7. Не може керувати той людьми хто сам не бачить шляху із п'ятьми не може дати волю той народу хто душу закував у тем ноту (Д.Павличко).

Тестування

1.Період — це

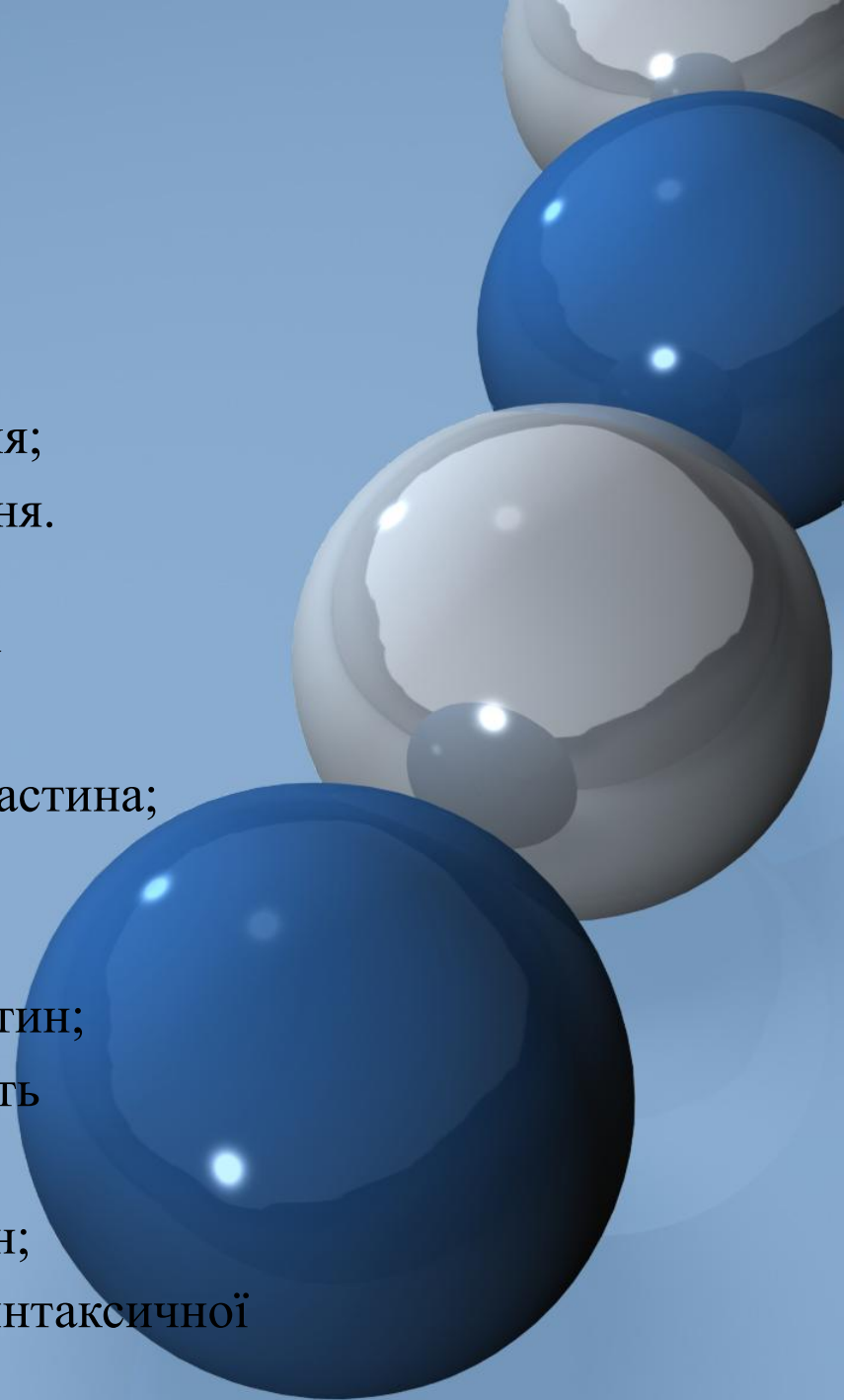
- А) складне речення ускладненої будови;
- Б) просте, ускладнене однорідними членами;
- В) багатокомпонентне складносурядне речення;
- Г) багатокомпонентне складнопідрядне речення.

2. Будова періоду:

- А) має одну граматичну основу, неускладнену однорідними членами;
- Б) має дві частини: члени періоду, заключна частина;
- В) засновок, висновок.

3. Ознаки періоду:

- А) непостійний порядок розміщення його частин;
- Б) невичерпна повнота змісту і негармонійність синтаксичної структури ;
- В) постійний порядок розміщення його частин;
- Г) вичерпна повнота змісту і гармонійність синтаксичної структури.

4. Визначити рідновид періоду за характеристикою:

для цієї структури характерна відсутність висновку як такого чи заміна його фразою іншого значення — запереченням сказаного в засновку, вигуком, невеликим коментарем до сказаного або чимось подібним

А) незамкнений; Б) обірваний; В) обрамлений.

5. Визначити тип періоду за будовою.

І там, де на всьому лежить печать мовчання, де стримані і скарги, і пісні, де здавлені прокльони і ридання,— вість людям подають кайдани голосні.

А) багатоконпонентне складнопідрядне речення;

Б) багатоконпонентне складносурядне речення;

В) просте, ускладнене однорідними членами.

6. Незамкнений (обернений) період – це

А) це період, який починається в засновку й висновку тією самою фразою чи частиною її, що передає головну думку, яку треба виділити, підкреслити;

Б) структурно характерний тим, що починається з кінця, із висновку, а засновок іде в цьому випадку після висновку, після паузи;

В) для цієї структури характерна відсутність висновку як такого чи заміна його фразою іншого значення — запереченням сказаного в засновку, вигуком, невеликим коментарем до сказаного або чимось подібним

